

Za Redakcją odpowiedzialny
Stanisław Brolikowski w Poznaniu.

Administracja, Ekspedycja i Biuro Redakcji przy
Wilhelmowskim placu pod Nr. 15.

Dziennik Poznański
wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i dni
poświęconych.

Cena ogłoszeń (insetów):
od wiersza drugiego 15 fen. — Reklamy od wiersza
drugiego 30 fen. (inset. tłumaczenia).

Listy
do Redakcji, Administracji i Ekspedycji winny być
frankowane.

DZIENNIK POZNAŃSKI.

Przedpłata kwartalna
wynosi w Poznaniu 7 marek 50 fen. w Paryżu nie-
mieczeni i w Austrii 9 mar. 15 fen. w Belgii, Wio-
szech, Szwajcarii, Serbii, Ameryce, w Danii, Francji
Anglii i Szwecji 12 mar.

Przedpłata i ogłoszenia
przyjmują się w Ekspedycji: przedpłata przyjmują
się w monachii pruskiej oraz w państwach do związku
pocztowego niemiecko-austriackiego należących urzędy
pocztowe. W innych krajach zaś tylko małe stany
za których pośrednictwem (koleja niżej) można takie
przesłać ogłoszenia do eksp. Dziennika Pozn.

Rękopisma

nadawane Redakcji nie zwracają się i niezłożone będą

Ajencye Dziennika Poznańskiego:

W Paryżu Librairie du Luxembourg, Rue de Tournon No. 16, pułkownik Raczkowski, Rue du Faubourg Poissonnière 33. — Ogłoszenia dla Dziennika przyjmuje w Paryżu wyłącznie p. Adam, Carrefour de la Croix Rouge 2. — W Hamburgu, Frankfurcie nad Menem, Berlinie, Lipsku, Wiedniu i Bazylei: Haasenstein & Vogler. — W Berlinie Rudolf Mosse, Jerusalemstrasse 43. A. Retemeyer, Internationale Annoncen-Expedition. „Invalidendank“ Jebrenstrasse 24 i Central-Annoncen-Bureau der Deutschen Zeitungen, Mohrenstrasse 45. — W Bremie: E. Schlotte. — W Frankfurcie nad Menem Daube & Comp. — W Wrocławiu Daube, Haasenstein & Vogler i Mosse. — W Plesze: wie: L. Zboralski.

Na miesiące **lutego i marca** otwieramy osobną prenumeratę, którą obowiązane są przyjmować wszystkie cesarskie urzędy pocztowe. Prenumerata miesięczna wynosi dla zamiejscowych 3 marki 5 fenigów, dla miejscowych 2 marki 50 fenigów.

Ekspedycja Dziennika Poznańskiego.

POZNAŃ, 30 stycznia.

Wszyscy członkowie konferencji carogrodzkiej i ambasadorowie mocarstw jeżeli nie stanęli już, to zęglują obecnie ku ojczystym stronom. Ukolysani podróżą nie marzą niezawodnie o bramach triumfalnych ani ludzą się nadzieją, by wdzięczni za ich trudny rodacy opłeli za powrotem ich skronie liśćmi wawrzynu. Rozpamiętywając w podróży dnie ubiegłe, muszą niezawodnie do tego przyjść przekonania, że dzięki swojej niezręczności stworzyli obecnie położenie, z którego może być zadowolona, jeno Turcja. Zławsza, jen. Ignatiew widzi się dzisiaj pozbawionym owoców kilkoletniej pracy, pracy, na którą składały się rozliczne intrzygi i środekci, a w ogóle w Europie poczyną brać głos przeciwstawienie, że dyplomacja niesłusznie lekceważyła Midhada paszę. Hrabia Andrassy miał według telegramu petersburskiego do Kölnische Ztg. odebrać się do ambasadora tureckiego Aleko paszy, iż podziwia stałość i energią w. wezyra. Niechaj W. Porta zajmie się obecnie na seryo przeprowadzeniem reform, by odjąć Rosji możliwość występowania z nowymi żądaniami, a wtedy po dwakroć będzie można powinszować W. Porcie.

W nienimieł bardzo w obec nowego stanu rzeczy znajduje się położeniu dyplomacya rosyjska. Wszystkie jej kroki i zabiegi, jakie robi za pomocą usłużnej swjej prasy, natrafiają na niechęć i zimne niedowierzanie. Opowiadanie Gołosa, jakoby odjeżdżający z Carogrodu członkowie konferencji mieli oświadczyć, iż rzadcy ich nie mogą odtąd gwarantować niezależności W. Porty, nie więcej znajduje wiary, co manewr prasowy jego kolegi oficjalnego Journal de St. Petersburg, który stara się wmówić w łatwowni, że W. Porta odrzucając propozycje mocarstw, uniemożliwiła tem samem traktat prasy. Poważniejsze dzienniki europejskie dają z powodu tego oficjalnym i nieoficjalnym organom rosyjskim zasłużoną odprawę, a Köln. Ztg. nie wątpi ani chwili, że przeciw podobnym bezpodstawnym rozstrzeżeniom gabinetu petersburskiego zaprotęstują nie tylko w Londynie i Paryżu, lecz i w Wiedniu i Berlinie.

Bądź co bądź tyle dziś jest pewnem, że w Wiedniu i Berlinie zajęto obecnie wyczekujące stanowisko i dalsze swe kroki uczyniono zależnemi od przebiegu zawiązywania co dopiero przez W. Portę z księstwami lennemi układów pokojowych. A układy te na najsłabszej są drodze. Z Wiednia telegrafują, że Polit. Correspondent otrzymał depeszę, wedle której ks. Milan miał jeszcze 27 bm. wieczorem odebrać telegram Midhada paszy, zapraszający go do bezpośrednich układów pokojowych i że ks. Milan bezzwłocznie objawił gotowość podjęcia tych rokowań, prosząc, by zawiadomiono go o podstawach, na których toczyć się mają. Serbia spodziewa się, że podstawą obecnych układów będzie podstawa ułożona przed konferencją carogrodzką. Układy będą prawdopodobnie toczyły się w Wiedniu między tureckim ambasadorem w Wiedniu, Aleko paszą, a agentem serbskim, Zukiczem, za czem też zdaje się przemawiać i ta okoliczność, że przedwstępne między oboma tymi dyplomatami pogadanki już się rozpoczęły.

Nord brusselski rozważając ewentualność zawarcia pokoju między W. Portą a Serbią, zauważa, że wojna między Turcją a obudowami temi państwami była jeno epizodem, którego usunięcie nie naruszy bynajmniej głównej kwestyi. Kwestya ta pozostanie i nadal a położenie będzie takim samym, jakim było przed wojną serbską. Zawarcie pokoju między W. Portą a księstwami lennemi nie naruszy bynajmniej zadania, jakie miała na oku Europa przed wojną.

W sprawie wschodniej dochodzi nas wreszcie następująca wiadomość, która tutaj zestawiamy dla użytku czytelników: W. Tagblatt zapowiada blizkie zastąpienie ks. Gorczakowa jen. Ignatiewem. — Serbscy rezerwiści otrzymali rozkaz, by do 28 stycznia stawili się na oznaczonych stanowiskach. — Grecya oświadczyła, że w razie rosyjsko-tureckiej wojny weźmie czynny udział w akcji. — Stan zdrowia w. ks. Mikołaja Mikołajewicza pogorszył się znacznie. — Rosya doradza Serbii, by zawarła pokój. — List Midhada paszy do ks. Milana i ks. Mikołaja został ułożony za wiedzą i porozumieniem z lordem Derby.

* **Wedle urzędowych danych** w okręgu wyborczym bydgoskim p. Rogaliński otrzymał przy obecnych ścisłszych wyborach 4744 głosów a Wehr 7057. Nasz zatem kandydat pozyskał przy obecnych wyborach 648 głosów więcej niż w poprzednich, przy których trzej niemieccy kandydaci mieli razem 7324.

W Prusach Zachodnich, mimo energicznej agitacji, niemieccy kandydaci przemogli naszych; niewiadomo tylko dotąd rezultat w okręgu wyborczym sztumsko-kwidzińskim.

* **Dyrekcya Nowego Ziemstwa wraz z delegowaną komitetu ścisłszego komisją** uchwalila na wczorajszym naradzie w Nowem Ziemstwie odbytej, stosownie do projektu nadesłanego przez ministra rolnictwa dodatek do odpowiedniego pa-

ragrafu statutów Ziemstwa, w moc, którego wolno udzielać pożyczki na własności wiejskie nie jak dotąd było, wartości 15 tysięcy marek, lecz aż do wartości czterech tysięcy marek. Taksa tych własności niższych niż 15 tysięcy marek wartości, w razie żądania na pożyczki, sporządzana być ma z urzędu bez żadnych za to opłat.

Przyczem zaprojektowano wyjednać od państwa 200 tysięcy tal. udzielonych przez rząd Staremu Ziemstwu, które jak wiadomo w rb. żywo swój kończy, dla nowo projektowanego kredytu własności mniejszych czyli włościan. Uchwały powyższe mają być niezwłocznie przedstawione do potwierdzenia ścisłszemu komitetowi oraz walnemu zebraniu Nowego Ziemstwa a następnie ministrowi rolnictwa. Nadto sprawa przelewu owych 200 tysięcy talarów ma być jeszcze w tej kandydencji tj. w tym miesiącu wniesiona na sejm, celem pozyskania jego zezwolenia. Tak więc przekonani jesteśmy, że z początkiem r. p. włościanie pozyskają instytucją z której prawidłowy kredyt będą mieli zapewniony.

W sprawie ks. dra Kanteckiego

Przed kilku dniami podaliśmy wedle Kur. Pozn. korespondencją zamienioną pomiędzy ks. dr. Kanteckim, od dwóch miesięcy pozostającym w tutejszym więzieniu za odmówienie w sprawie znaniej czytelnikom naszym świadectwa a tutejszym sądem powiatowym wydziału karnego.

Z korespondencji tej a zwłaszcza z odpowiedzi sądu powiatowego doszliśmy do tego przekonania, że trzymanie ks. dra Kanteckiego w więzieniu jak niemniej uwolnienie go z takowego wyłącznie zależy nie od dyrekcyi sądu powiatowego lecz od decyzji czy wniosku racjonalnej naczelnej dyrekcyi poczt w Bydgoszczy, która jest w tej sprawie skarżącym!

Jakkolwiek procedura ta zdawała się nam niewłaściwą, wstrzymaliśmy się na razie od wszelkich uwag i dziś, mimo wewnętrznego przedświadczenia o jej niewłaściwości, nie zamierzamy szeroko nad nią się rozwodzić, własne uwagi wolimy raczej zastąpić w tym względzie po części uwagami dzienników niemieckich. Otóż posłuchajmy, co piszą one w tej sprawie.

I tak Schlesische Ztg. pisze, co następuje:

„Nie wahamy się uważać rzekomej odpowiedzi poznańskiego sądu powiatowego za przekroczenie prawdziwego oddania rzeczy, jeżeli już nie za złośliwy wymysł. Podobna zależność sądów od władz administracyjnych, jak tu ona nam jest przedstawiona, jest w Prusach po prostu niemożliwą. Każdy sędzia zobowiązany przy wnioskach o wysłuchanie świadków badać, czy podobne przesłuchanie jest w ogóle dozwolone, i tak samo samodzielnie rozstrzygnąć powinien pytanie — bez względu na wnioski władz administracyjnych i innych, — czy przy odmówieniu świadectwa istnieją prawem przepisane dane, zezwalające na wymuszenie podobnego świadectwa przez więzienie, czy też nie. Być może że cała ta sprawa, w której ksiądz dr. Kantecki złożył ma zeznanie, wysłała pierwsiastkowo z naczelnej dyrekcyi poczt, lecz na zastosowanie prawnych środków przymusowych przeciwko opornym świadkom władze administracyjne nie mogą mieć w żadnym razie wpływu.“

Volks Ztg. berlińska zaś pisze, co następuje:

„Jeżeli ten drugi dokument (odpowiedź sądu na drugie podanie księdza doktora Kanteckiego) jest autentyczny, natenczas stosunek naszych urzędów sądowych w dziwnym się przedstawia światło do urzędników administracyjnych. Dla nas przynajmniej jest czemśiś nowem, że sąd pruski działa z polecenia jakiejś naczelnej dyrekcyi poczt, że kogo, ażeby wymusić z niego zeznanie, trzyma w więzieniu, nie będąc przesłuchanym, czy środek ten potrzebnym był, że wkrótce osobie trzymanej przez siebie w więzieniu wskazuje, ażeby z wnioskami i zapytaniami swemi pod względem czasu trwania więzienia udawała się do jakiegoś naczelnego dyrektora poczt. My zmuszeni jesteśmy powątpiewać tymczasowo o możebności podobnej odpowiedzi sądu.“

Co do ostatniego zdania Kurjer Pozn., który pierwszy zamieścił korespondencją, o której mówimy, zapewnia, że jest ona autentyczną. Co do nas nie mamy najmniejszego powodu wątpić o tem, owszem jesteśmy przekonani, że ją oddrukował z oryginałów.

Otóż na podstawie takiej korespondencji i stanu obecnego tej sprawy, pytamy się wszystkich, gdzie jest podobny przepis prawa, aby trzymanie w więzieniu świadka odmawiającego zeznania zależało od decyzji czy wniosku skarżącego, jakim, powtarzamy, jest w obecnym wypadku naczelna dyrekcyja poczt w Bydgoszczy. W ordynacji kryminalnej pruskiej z dnia 11 grudnia 1805 roku, dotąd obowiązują-

cę, podobnego przepisu nie znajdujemy. I nie przypuszczamy nawet, aby mógł istnieć podobny przepis. Taki bowiem przepis naruszałby stanowisko sędziego, odejmowałby mu najwięk-
szy i najcenniejszy jego klejnot, niezależność i czyniłby go li tylko narzędziem i wykonawcą woli skarżącego, bez względu na to, czy nim jest osoba prywatna, czy jako czynnik administracyjny, co bynajmniej rzeczy nie zmienia, boć przecie wszyscy w obec prawa i sądu jesteśmy równi.

Obok powyższego pytania, — jakie stawiamy, nasuwa się nam jeszcze inna wątpliwość. Oto — prawda, że ordynacya pruska przepisuje by oporny świadek był zmuszany aresztem do zeznania — ale zdaniem naszym choć czas tego przymusu nieograniczony, wszakże duch prawa w ogóle i prosta logika nawet stawia pewne granice dla sądu. — I tak przypuścimy, — że ktoś obwiniony jest o naruszenie przepisów policyjnych, — pociągających za sobą zwyczajnie karę pieniężną. Czy powołany przeciw niemu świadek, odmawiający zeznania będzie, nie mówimy, już całe życie, lecz choćby kilkanaście dni czy parę miesięcy więziony? Nie sądzimy, by w ogóle duch polityki prawnej i czyste pojęcia wymiaru sprawiedliwości na coś podobnego zezwalały. A jednak w obecnym wypadku urzędnik, który jeśli istotnie tak jest, zdradził tajemnicę służbową może co najwyżej być złożonym z urzędu a tymczasem świadek w tej sprawie ks. dr. Kantecki pozostaje już dwa miesiące w więzieniu.

Gdzież tu jest równomierność? I czyż w taki sposób rozporządza i rozstrzyga?

Dalęj ks. dr. Kantecki jest redaktorem; biorąc więc stanowisko jego odnośnie do państwa, prowadzi on proceder; ordynacya pruska zwalnia właśnie od przymusu zeznania przez świadka każdego procederystę, któryby przez zeznanie poniesie mógł szkodę w swym procederze; tu szkoda jest widoczna, boć żaden dziennik nie może istnieć ani chwili, jeśli nie będzie dla stosunków jego zapewniona dyskrecya.

To są nasze wątpliwości, które niniejszem podnosimy a przytem domagamy się ponownie, aby posłowie nasi podnieśli sprawę tę w sejmie i domagać się tego będziemy dopóty, dopóki tego nie wypełnią a szybko sprawię się z tego winni, gdyż tu chodzi o wolność obywatela.

Wiadomości urzędowe.

Król mianował lekarza praktycznego dr. Jerzego Schmitz w Kolonii, radcą zdrowia.

Korespondencya Dziennika Poznańskiego.

Z prowincyi, 28 stycznia.

(Założenie setnego Kółka włościańskiego.)

× Społeczeństwo nasze wielkopolskie dostatecznego już nabrało przekonania o ważności stowarzyszeń i zjednoczeniu sił na każdym polu usiłowań ludzkich, jako świadczą o tem wymownie liczne w nowszych czasach założone instytucje, które tem zaszczytniej odróżniają się od ościennych, że nie kieruje nimi duch chciwy grunsterstwa, ale dążność bezinteresowna wzajemnego wspierania się i ogólnego pożytku. — Przeprowadzanie takich myśli w rzeczywistości nie jest przecież dziełem pospolitego umysłu, owszem dzielenie tylko i umiejętne kierownictwo zdoła sprowadzić do jednej dźwigni rozprószone siły i osiągnąć korzyści niedostępne dla pojedynczych usiłowań. Szczęściem znalazły się i u nas należyte zdolności dla powzięcia zbawiennych zamiarów i należyte poświęcenie dla dobrego tychże przeprowadzenia; to też możemy śmiało pocieszyć się pocieszającym rezultatem naszych zabiegów około dobra ogólnego.

W obecnej chwili mianowicie słuszny znajdujemy do zadowolenia w nadzwyczaj pomyślnym rozwoju, jakim się cieszy młoda jeszcze instytucya Kółek włościańskich; bo nie uszło może baczności publicznej, że zwiększająca się z każdym dniem ilość Kółek do setnej niebawem dobiega liczby.

Nie ujmując bynajmniej zasługi ani promotorom ani współpracownikom wymienionej instytucji, nie można nie wyrazić w pierwszym rzędzie słusznego uznania szanownemu patronowi Kółek; bo jeśli jego umiejtnemu i niezmordowanemu kierownictwu wyłącznie prawie tak pomyślny zawiązywał rezultat, to i jemu ten rezultat przedewszystkiem zasłużone przynosi wawrzyny.

Należyte oświecenie przeprowadzenia dotychczasowego Kółek włościańskich dla zdolniejszego pozostawiamy pióra; nieplonna mamy nadzieję, że autor Przeglądów ekonomicznych ze zwykłą sobie bystrością zadanie to podejmie; naszym zamiarem jest tylko przypomnieć publiczności, że jeśli wypuszczenie setnej lokomotywy staje się powodem uroczystości w zakładach fabrycznych,

tem bardziej w naszym społeczeństwie założenie setnego Kółka nie powinno przeminać w milczeniu.

Warszawa, 28 stycznia.

(Fatalne skutki niepewności politycznej. — Budzący się proletaryat w okręgu fabrycznym Królestwa. — Cło w złocie i jego skutki dotychczasowe. — Rezultaty obrad ostatniego ogólnego zebrania władz Towarzystwa kredytowego ziemskiego. — Warszawskie Towarzystwo ubezpieczeń i Litwa. — Przedsiębiorstwo melioracyjno-rolnicze. — Nowo utworzona komisya obrończa i wybory do niej. — Straż ogniowa warszawska i jubileusz brandmajstra Skowronskiego. — Zdrowie i Ekonomista. — „Zie ziarno i Marco Foscarini“ Zaleskiego. — Niewesoły karnawał.)

(a) Konferencya carogrodzkie rozeszły się nie zapewniwszy Europie ani pokoju ani wojny, to też niepewność polityczna tak długo trwająca, zaczyna u nas podobnie jak gdzieindziej fatalne skutki rodzić. Przemysł nasz fabryczny (ktaczy i przedzielniczy) skoncentrowany w Łodzi i jej okolicznych miasteczkach przechodził groźną kryzys. Fabryki tamtejsze pozbawione uprzedniego zapotrzebowania wyrobów, których znaczna część odchodziła do cesarstwa a nie będąc dosyć zamożnemi w kapitał obrotowy, aby wyroby na zapas produkować ograniczyły znacznie zakres swjej fabrykacji, tak że w obecnej chwili tysiące robotników z rodzinami w tamtych okolicach znajduje się bez chleba i miejscami jak n. p. w Fabianicach poczynają się między nimi szerzyć najstraszniejsza plaga proletaryatu fabrycznego: tyfus głodowy. Gdybyśmy żyli w kraju, gdzie rząd dba cokolwiek o ludność, zarada tę przeraźliwą klęskę trudnąby nie była, wystarczyłoby bowiem, aby rząd na swój rachunek porobił znaczne zamówienia wyrobów w fabrykach tamtejszych a kryzys chwilowa w odbycie przetrzymałby się dała, ale u nas, w państwie opiekuńczego rządu petersburskiego nawet marzyć o czemś podobnem trudno. — Zanim więc Rosya zdecyduje się ostatecznie, czy to na bohaterską rejeradę z nad Prutu, czy też na pochód w głąb Turcji u nas połowa ludności roboczej w okręgu fabrycznym wymrze z głodu.

Świeżo zaprowadzone cło w złocie zamiast podnosić przemysł i handel krajowy, zaczyna zatem złe skutki wprowadzając. Długość zeszłego roku dosięgał cyfr niesłychanie wysokich, w ubiegłe dwa tygodnie zeszło do możliwego minimum, rezultatem zaś z tych doświadczeń fiskalnych ostatecznym, nieza długo będzie straszliwa drożyzna. Polityka skarbowa Rosyi, która umiała zabić przemysł gorzelniczy, jest zaś w trakcie powolnego zabijania nie żle rozwiniętego przemysłu cukrowniczego przez coroczne podwyższanie opłat skarbowych na ten rodzaj fabrykacji nakładanych, nowy triumf odniesie dla celów fiskalnych zaprowadzając ogólną drożyznę wyrobów w kraju. Tu w Warszawie w jednym podrzędnym punkcie tylko zaprowadzenie cel w złocie korzystnie już się odbiło a mianowicie, że z uwagi na wzmocnienie z tego powodu tranzakcyje giełdowe w monetach i pieniądzech zagranicznych, od tygodnia komitet naszej giełdy uznał za stosowne regularnie cedić w cedule notowań kursa tych wartości, o co uprzednio prasa i publiczność doprosić się nie mogła.

Niejednokrotnie już donosiłem, że od końca listopada roku zeszłego aż do świąt Bożego Narodzenia odbywały się tu obrady ogólnego zebrania władz tutejszego Towarzystwa kredytowego ziemskiego. Jakkolwiek o przedmiocie tychże obrad dochodziły do naszej wiadomości pewne posłuchy, do tej pory przecież komitet Towarzystwa, władza obywatelska z wyborów powstała, ale par excellence holdująca zasadzie festina lente, nie uznała za stosowne ogółu stowarzyszonych i publiczności poznać z rezultatami tychże obrad. — Dziennikarstwo tutejsze przez dyskrecją również o nich nie objaśniało. Teraz dopiero, gdy w bliskich stosunkach z Towarzystwem kredyt. stojący Korespondent plocki przerwał pierwszy tajemnicze zasłony, jakie te narady obywatelskie okrywały, w tutejszej prasie także pojawiły się niedyskretne objaśnienia, z których okazało się, że szlachta nasza przez miesiąc blisko radziła, aby nie stanowczego nie uradzić lecz tak gorąco przez interesowanych oczekiwane rozwiązanie: sprawy kredytów melioracyjnych i kredytu dla miast prowincjonalnych odłożyła znowu aż do przeprowadzenia enquet (badań), mojem zdaniem najzupełniej zbytecznych. Sprawa zaś utworzenia Towarzystwa Wzajemnych ubezpieczeń przy Towarzystwie kredytowym, o której przed rokiem tak wiele mówiono, na ostatniem zebraniu, zdaje się, wcale poruszaną nie była.

Za to warszawskie akcyjne Towarzystwo ubezpieczeń, już w zeszłym roku znakomite dwa kroki dla zjednoczenia sobie ogólnej sympatii uczyniwszy a mianowicie, połączycywszy się kontraktem spółkowym z Towarzystwem krakowskiem Wzajemnych ubezpieczeń (wielką popularnością tu się ciesząc) i doborowo w swych zyskach zapewniwszy udział pewien ubezpieczonym w nim rolnikom w Królestwie, obecnie świeżo wydanym okólnikiem system ubezpieczeń w Królestwie przyjęty rozciągnęło do rolników na Litwie. Prócz więc waszego Księstwa, Prus zachodnich i Rusi przynajmniej na polu ubezpieczeń rolnicy nasi już są połączeni.

Podczas gdy Towarzystwo kredytowe ziemskie tak niefortunnie do tej pory traktuje melioracyje gruntowe — Spółka melioracyi gruntów zawiązana tu przed dwoma laty przez dwóch młodych inżynierów Wyczółkowskiego i Hornowskiego, z obecnym nowym rokiem przy wystąpieniu pierwszego a wejściu na jego miejsce dwóch braci Girdwoynów ze Żmudzi, zreformowała się na przedsiębiorstwo ogólne techniczno-rolnicze, które już nie tylko drenowanie i irygacye, jak dotąd, przeprowadzać będzie — ale prócz tego wszelkie prace pomiarowe, skup serwitutów tego roku naszych gospodarstw wiejskich na celu mające, jako też rybołówstwo, pszczelarstwo i t. d. Przy znaniej niezaradności naszych właścicieli ziemskich, przedsiębiorstwo to, znacznym kapitałem w dodatku zaopatrzone, wielce pożyteczne dla postępu naszej techniki rolniczej, zdolnem jest sprowadzić rezultaty.

Nabożeństwo żałobne
za duszę
ś. p. Julii Romockiej
odbędzie się
w dniu 31 bm. o godzinie w 1/2 9 w kościele św. Marcina.
Rodzina.

Władysław Ulatowski
Pogrzeb odbędzie się w Owińskich
dnia 30 bm. o godzinie 4 po południu.
Nabożeństwo żałobne następnego dn.
o godzinie 9 z rana o czym donosi
krematorium i przyjaciółom w smutku
pogratona

Bekanntmachung.

Zur anderweiten Vermietung der Brot-
verkaufsstellen Marktstraße auf der Frohnste-
auf die Zeit vom 1 April cr. bis ult. März 1878
haben wir einen Licitations-Termin auf
Donnerstag 1 Februar cr.
Nachmittags 4 Uhr
im Magistrats Sitzungssaale auf dem Rath-
hause anberaumt.
(564)
Bietungslustige werden hierzu mit dem Be-
merken eingeladen, dass die Bedingungen im
Zimmer Nr. 14 auf dem Rathhause während
der Dienststunden eingesehen werden können
und die jährliche Miete im Termine erledigt
werden muss.
Posen, den 22 Januar 1877.
Der Magistrat.

Bekanntmachung.

Zur anderweiten Vermietung der Ver-
kaufsstellen Markthalle an der Frohnste-
auf die Zeit vom 1 April cr. bis ult. März
1878 haben wir einen Termin auf
Donnerstag 1 Februar cr.
Vormittags 11 Uhr
im Magistrats Sitzungssaale auf dem Rath-
hause anberaumt.
(565)
Bietungslustige laden wir hierzu mit dem
Bemerken ein, dass die Verkaufsstellen nicht
nur an Brotverkäufer, sondern auch an Vor-
kost- und Blumenhändler vermietet
werden sollen.
Die Bedingungen können während der Dienst-
stunden im Zimmer Nr. 14 auf dem Rath-
hause eingesehen werden.
Posen, den 20 Januar 1877.
Der Magistrat.

Obrazy olejne i inne!

Antykwarenia E. Calliera.

Zebranie rolnicze

pow. śremskiego odbędzie się w ewar-
tek 8 lutego w zwykłym miejscu po-
siedzeń. O liczny udział proszą
Zarząd.

WALNE ZEBRANIE

Towarzystwa
ku wspieraniu moralnych interesów
ludności polskiej pod panowaniem pruskim
odbędzie się
W TORUNIU
dnia 5go lutego 1877 o godzinie 5tej po południu
w hotelu pod „Trzema Koronami.”

Porządek obrad:
1. Sprawozdanie roczne Zarządu.
2. Rozprawa o pracach naszych społecznych.
3. Wnioski członków.
Dla liczniejszego udziału jest tą razą przed sejmikiem wyzna-
czone to Zebranie, na które zaprasza
ZARZĄD.

Sejmik gospodarczy w Toruniu

odbędzie się
6go i 7go lutego rb. w hotelu pod Trzema Koronami. Rozpocznie
się 6go we wtorek o godzinie 1ej po południu.

Porządek rozpraw:
1. O potrzebie i korzyściach nauki ekonomii politycznej.
2. Jakże melioracje w gospodarstwach naszych zasługują na pierw-
zeństwo.
3. Obecny stan przemysłu polskiego. Przyczyny dla których prze-
mysł polski w zaborze pruskim niedostatecznie się rozwija.
4. Sprawozdanie i wnioski.
Na intencję uproszenia błogosławieństwa dla wspólnych prac na-
szych odprawi się we wtorek o godz. 9 msza ś. w kościele ś. Jana.
Z polecenia
Donimirski.

Hotelpodbiałym Orłem

w mieście Ostrowie, dawniej do p. Friebe-
s, teraz do Kuhn, należąca, urządzona z kom-
fortem, mająca wyborną restaurację, natych-
miastową usługę w niemieckim i polskim je-
zyku a nadto hotelowy omnibus do przywożenia
i odwożenia podróżnych do kolei — poleca
się względem Sz. Publiczności.
(74)

50 tomów 50

powieści i innych utworów literackich
polskich, za cenę znacznie niższą 10 tal.
poleca
ANTYKWARENIA E. CALLIERA
w Poznaniu.

20

brochurek
politycznej przeważnie treści

Antykwarenia
E. Calliera w Poznaniu
po cenę znacznie niższą 1 talarar
Z drukarni J. I. Kraszewskiego (Dr.
W. Lebiński) w Poznaniu wyszło:

NACHWORT

zu der neuen Ausgabe einer im J. 1868 in
Lemberg bei Carl Wild erschienenen Schrift
Politische Briefe
über
Russland und Polen
oder die
Orientalische Frage.
Poznań 1877. 8° str. 28 Cena 0,50 Marek.
W drukarni J. I. Kraszewskiego (Dr.
W. Lebiński) w Poznaniu wyszło:

O ZAKŁADANIU

u nas (346)
rozmaitych Spółek ludowych
przez
M. Lyskowskiego.
2 arkusze 8o. Cena 0,50 Mrk. Za nadesła-
niem należytości rozsyła drukarnia pod prze-
paską franco.

Księgarnia E. Calliera otrzymała
co tylko i poleca!

PAMIĘTNIKI

Józefa hrab. Krasieńskiego
od roku 1796—1831
skreślone przez
Dr. Fr. Reutowicza.
Cena 5,00 M., z przesyłką pocztową
5,20 M.

Egzamin

wolontaryuszów.
Pensya
Fryderykowska ul. Nr. 19, Poznań.
Dr. Theile.

Walne Zebranie

Towarzystwa
ku wspieraniu moralnych interesów
ludności polskiej pod panowaniem pruskim
odbędzie się
W TORUNIU
dnia 5go lutego 1877 o godzinie 5tej po południu
w hotelu pod „Trzema Koronami.”

Porządek obrad:
1. Sprawozdanie roczne Zarządu.
2. Rozprawa o pracach naszych społecznych.
3. Wnioski członków.
Dla liczniejszego udziału jest tą razą przed sejmikiem wyzna-
czone to Zebranie, na które zaprasza
ZARZĄD.

Sejmik gospodarczy w Toruniu

odbędzie się
6go i 7go lutego rb. w hotelu pod Trzema Koronami. Rozpocznie
się 6go we wtorek o godzinie 1ej po południu.

Porządek rozpraw:
1. O potrzebie i korzyściach nauki ekonomii politycznej.
2. Jakże melioracje w gospodarstwach naszych zasługują na pierw-
zeństwo.
3. Obecny stan przemysłu polskiego. Przyczyny dla których prze-
mysł polski w zaborze pruskim niedostatecznie się rozwija.
4. Sprawozdanie i wnioski.
Na intencję uproszenia błogosławieństwa dla wspólnych prac na-
szych odprawi się we wtorek o godz. 9 msza ś. w kościele ś. Jana.
Z polecenia
Donimirski.

Hotel podbiałym Orłem

w mieście Ostrowie, dawniej do p. Friebe-
s, teraz do Kuhn, należąca, urządzona z kom-
fortem, mająca wyborną restaurację, natych-
miastową usługę w niemieckim i polskim je-
zyku a nadto hotelowy omnibus do przywożenia
i odwożenia podróżnych do kolei — poleca
się względem Sz. Publiczności.
(74)

Szląski bank kredytowy akcyjny na grunta

udziela niewypowiedzianych pożyczek z amortyzacją na miejskie i wiejskie grunta pod naj-
korzystniejszymi warunkami i na bardzo rzetelnej podstawie. Waluta gotówką. Wnioski
wszelkie uskuteczniają się w jak najkrótszym czasie. Bliższej informacji udziela
Jeneralna agentura **Moritz Schoenlank**, Poznań, Szewska ulica 20

Przyjmowanie anonosów

dla wszystkich tutejszych
i zagranicznych dzien-
ników po takich cenach jak
w ekspedycjach dzienników,
bez portoryum i spewów w
ekspedycji anonosów

Rudolfa Mosse w Poznaniu

zastępca:
G. Fritsch & Comp.
Młynska ulica 40.
(264)

!! Kółka Rólnicze !!
III ROCZNIK
kółek rolniczych włościańskich,
wyjdzie u mnie w końcu lutego, zawierający sprawozdania roczne przeszło
100 kółek. W końcu rocznika zamierzam interesentom dać sposobność
umieszczenia ogłoszeń handlowych
zastósowanych do potrzeb włościan. Zwracam na to niniejszemu uwagę **To-**
warzystw ubezpieczeniowych, fabryk maszyn rolniczych
i nawozów sztucznych, handli nasion, wydawców dzieł
rolniczych itp. Ogłoszenia przyjmuję do 15 lutego r. b. po cenie za
całą stronę (wielki okład) 12 M. za pół strony 6 M. (622)
Drukarnia J. I. Kraszewskiego (Dr. W. Lebiński)
W POZNANIU.

Nakładem drukarni J. I. Kraszewskiego
(Dr. W. Lebiński) wyszło i jest wprost i przez
wszystkie księgarnie do nabycia: (3863)
1. **Verhandlungen im Herrenhause des**
preussischen Landtages über die Geschäfts-
sprache der Behörden, Beamten etc. nach
den stenographischen Berichten der Sitzung
v. 19 Juni 1876. Cena 10 fen.
2. **Obrona języka narodowego w izbie pa-**
nów sejmiku pruskiego etc. Cena 10 fen.

M. KARMOLIŃSKA

połącza się łaskawym względem SzaŃownej Publiczności do wykonywania
wszelkiej garderoby damskiej (180)
podług najnowszych modeli; długoletnie doświadczenie nabyte w kraju
i za granicą dają wszelką rekojmie, że podjęte prace sumiennie wy-
konywane będą. Jezuicka ulica Nr. 12, w kamienicy p. Dr. Au.

Rzadka sposobność kupna.

25,000
eleganckich, pięknych i praktycznych przedmiotów składających
się z wyrobów z marmuru, pisarek, ciężarków na listy, za-
wieszadeł do zegarków, gustownych przedmiotów do tytoniu,
miotek z piór, waz i t. d.
Wyroby z drzewa, ramki do fotografii, japońskie toaletki,
bombonierki, podstawki z szkła i t. d. Wyroby ze skóry
jak etui do cygar, portmonetki, pugilaresy, cygarniczki.
Dalej diadem, torebki dla dam, kwiaty i koszyczki do ro-
bót, eleganckie balowe wachlarze i t. d. słowem wspaniałą
wybór najnowszych artykułów pięknie i trwale wyrobionych.
Każdy z tych przedmiotów kosztuje
tylko 75 fen. (109)

Edward Tovar.

Paryż. Lipsk.
Poznań.
Bismarka ulica 11.

Machiny do prasowania torfu

fabryki
H. Paucksch'a.
Doskonała konstrukcja, zalety: jak najprostsza konstrukcja. cena tania
(500 marek), szybka działalność (20,000 sztuk w 12 godzinach) przy małym
użyciu siły (2 konie), na wiosnę polecają (559)

H. Pauksch

zakład budowy machin, leżarnia żelaza i fabryka ko-
tłów parowych **Landsberg n. W.**
Reprezentant na Wielkie Księstwo Poznańskie: inżynier
C. Röhrs,
Poznań, Berlińska ulica Nr. 10.

zakup fotograficzny

Szanownej Publiczności polecamy nasz
i przez zdalnych malarzy urządzoną malarnią portretów.
A. i F. Zeuschnerowie
Wilhelmowska ul. 25.

Nasienie olbrzymiej ćwikły

złotego gatunku **Pohl'a** sprzedaje szefel po 15 marek, mekkę 1 mr. Groch
koński centnar po 10 Marek.
C. Heinze w Klecku. (327)

PILULE PEPSINE HOGG

PREPARATOWI temu nadano specjalnie kształt pigulek dla zabezpieczenia go od wpływu po-
wietrza; zachowano tym sposobem wszelkie właściwości tego nader pożądanego lekarstwa i uszy-
lono skuteczność jego niezawodną. — Pigulki Hogg'a przygotowały się w trojaki sposób:
1o **PIGULKI HOGG'a z CZYSTYM PEPSYNY** przeciwko upośledzonemu trawieniu, gorczy,
wymiotom i innym przypadłościom. specjalnym żółdka.
2o **PIGULKI HOGG'a z PEPSYNY** w połączeniu z **żelazem odkażającym** przez uodoro-
dzenie przeciw słabości żółdka powikłanym niedokrwistością, niemością ogólną, etc., bardzo są
wzmocniające.
3o **PIGULKI HOGG'a z PEPSYNY** w połączeniu z **lodanem żelaza** niepodlegającym rozkła-
dowi, przeciw słabościom skrofulecznym, lymfatycznym, siłotycznym i piersiowym.
PEPSYNA przez połączenie z żelazem i lodanem żelaza łagodzi własności drażniące jakie lodan
żelazo wywiera na żółdek osób nerwowych i drażliwych. — Pigulki Hogg'a sprzedają się je-
dyne we flakonach trójkątnych i znajdują się w głównych aptekach.
Dostać można w Poznaniu w aptece Dra Mankiewicza. (71)

Krzyże

i inne nagrobki z marmuru,
piaskowca itd. pięknie i tania się
wykonują i są zawsze w zapasie u
B. Loewenherz
nastp.
A. Schlesinger.
Poznań, Brankowa ulica Nr. 14
obok rejencyi. (79)

Szachownice.

Z powodu zwinięcia
mego składu
porcelany,
szkła
i galanterijnego,
sprzedaję wszystkie artykuły po
znacznie niższych cenach.
Nathan Charig
(89) Rynek 90.
Gry szachowe.

Na bale

polecam warkocz, szyniony, puffy, loki,
i całe fryzury, po taniach cenach i mam
zawsze dobrze opatrzone salon do fry-
zowania (617)
Ludwik Sorauer
Stary Rynek 71. I piętro.

Dr. Schwaiger'a

ekstrakt
wegetabilny
leczy pod gwarancją gruntu i wiesz-
tści: nawet przestarzałe choroby pło-
we, tak męskie jak kobiece, w czasie jak
najkrótszym. Flakonik 4 M. wraz z
przepisem użycia. Korespondencja
wprost za przesłaniem należności przez
Dr. Schwaiger
Wiedeń VII. Schottenfeldgasse 60.
Dębów **bale i deski**, bale topolowe i
brzożowe, sosnowe i świerkowe **deski i ba-**
le oraz sosnowe **drzewo do budowy**
wszelkiego rodzaju po zn. żonnych cenach nabyć
można u (574)
Izydora Abrahamson
Inowrocław
Nabyć tam także można dzwónów bukowych
pierwszego gatunku 25,50 mrk. za kope.

Licytacja

na 358 bardzo pięknych, dłu-
gich sosien z obrębu II **Moś-**
ciska i 40 brzoż z obrębu
I **Kozubca** odbędzie się
w **Miłostawiu w Bazarze**
w poniedziałek dnia 5 lutego
br. po godzinie 9 przed połud.
Zarząd leśny.

licytacja

na (616)
200 szt. sosnowego
buduleu.
Zarząd leśny.

W sobotę dnia 3 lutego 1877 r.

odbędzie się (597)
na cele dobroczynne
w
Inowrocławiu
na sali pana **Bengera**
TEATR AMATORSKI
po przedstawieniu zaś nastąpi
wieczorek z tańcami,
na które zapraszają
Maksymilian Kozłowski. Lucyan Grabski. Erazm
Brzeski. Witold Jaraczewski.

CAPSULES ET DRAGEES
BROMURE DE CAMPHRE
Du Docteur CLIN
LAURÉAT DE LA FACULTÉ DE MÉDECINE A PARIS
(PRIX MONTYON)
KAPSULKI I PIGULKI Dra CLIN z Bromku
kamforowego używają się w słabościach
mózgu i nerwów, chorobach serca i kana-
łów oddechowych, a szczególnie następują-
cych: Astmie, Bezsenności, Bledu serca,
Hysterii, Padaczce, Zawrotach, Obłą-
dzie, Bolesciach głowy, Dolegliwościach
narządu moczowo-płciowego, dla ukojenia
wszelkich rozdrażnień nerwowych.
W PARYŻU u P. CLIN i Cie, ul. Racine, 14.
Dostać można w znaczniejszych aptekach.

Dom. Wieszczyn pod

Rusocinem na sprzedaż
drzewka orzechowe
(włoskie) od 8—10 lat po
1ej marce sztuka. (61)
Welnę na zęby
która usuwa wszelkiego rodzaju ból zębów
poleca po 15 fen. luszczkę apteka **Elsnera**

Mieszkanie

o 5 pokojach 11 piętro przy Wrocławskiej
ul. 9; o 3 pokojach 1 p. na Grobli 17
do wynajęcia. (181)
W zakładzie **pralni** Wiedenska ulica 5
u p. **Andrzejewskiej** wyształconej praczki
w Berlinie, są dwie jej uczennice od 1 kwie-
tnia rb. poszukujące umieszczenia jako praczki.
(623)

PANNA

wydoskon. lona w krawieczyźnie białem sz-
czy, czesaniu i szyciu maszynowym poszukuje
miejsca od 1 kwieć. post. rest. Czempin S. M.
Były sekundan
życzy sobie za miernym wynagrodzeniem
przyjąć miejsce **elwa gospodarcze-**
go. Na zapyt. odpow. p. Zapadowski: **Zy-**
somice pod Ostaszewo. (621)
Dom. **Dolnik** p. **Krojanka** Prusy
Zachodnie. Poszukuje od 1go kwietnia rb.
zdatnego (607)

ogrodowego

kawalera lub żonatego z małż. familią. Zgło-
szenia się należy franco nadsyłać.
Poszukujący miejsca zaraz (594)
ogrodnik
kawaler lub jako żonaty nie nagannego pro-
wadzenia się obznajomiony z chodowaniem
warzyw, i wszelkich drzew prowadzeniem o-
ranżeryi i Ananaseru co na żądanie może
świadczyć i rekomendacjami najlepiej
udowodnić. Poste restante Poznań lit D. A. D.
Z dniem 1 lutego cr. otwieram abonament
obiadowy
i dawać będę posilny obiad za 75 fenigów.
F. W. Mewes,
Wrocławska ulica 30.
Café Restaurant. (615)
W śróde wieczorem
wieprzowe nogi.
F. W. MEWES.

Towarz. Muzyczne w Poznaniu

da
w dniu 10 lutego 1877 roku
w Bazarze na cel dobroczynny
KONCERT
i (626)
BAL
Początek koncertu o 7 1/2 godz. Bile-
tów dla członków po 2 M. dla nie-
członków po 4 M. (nie ograniczając
dobroczynności) nabyć można u M.
Czarlińskiego i Sp. w hot. wiedeńskim.

Teatr polski w ogrodzie Potockiego

W POZNANIU.
We wtorek dnia 30 stycznia 1877
HALKA
opera narodowa w 4 aktach.
Początek o godzinie 7

W sobotę dnia 3 lutego 1877 r.

odbędzie się (597)
na cele dobroczynne
w
Inowrocławiu
na sali pana **Bengera**
TEATR AMATORSKI
po przedstawieniu zaś nastąpi
wieczorek z tańcami,
na które zapraszają
Maksymilian Kozłowski. Lucyan Grabski. Erazm
Brzeski. Witold Jaraczewski.

Przyjmowanie anonosów

dla wszystkich tutejszych
i zagranicznych dzien-
ników po takich cenach jak
w ekspedycjach dzienników,
bez portoryum i spewów w
ekspedycji anonosów

Rudolfa Mosse w Poznaniu

zastępca:
G. Fritsch & Comp.
Młynska ulica 40.
(264)

Przyjmowanie anonosów

dla wszystkich tutejszych
i zagranicznych dzien-
ników po takich cenach jak
w ekspedycjach dzienników,
bez portoryum i spewów w
ekspedycji anonosów

Rudolfa Mosse w Poznaniu

zastępca:
G. Fritsch & Comp.
Młynska ulica 40.
(264)

Przyjmowanie anonosów

dla wszystkich tutejszych
i zagranicznych dzien-
ników po takich cenach jak
w ekspedycjach dzienników,
bez portoryum i spewów w
ekspedycji anonosów

Rudolfa Mosse w Poznaniu

zastępca:
G. Fritsch & Comp.
Młynska ulica 40.
(264)

Przyjmowanie anonosów

dla wszystkich tutejszych
i zagranicznych dzien-
ników po takich cenach jak
w ekspedycjach dzienników,
bez portoryum i spewów w
ekspedycji anonosów

Rudolfa Mosse w Poznaniu

zastępca:
G. Fritsch & Comp.
Młynska ulica 40.
(264)

Przyjmowanie anonosów

dla wszystkich tutejszych
i zagranicznych dzien-
ników po takich cenach jak
w ekspedycjach dzienników,
bez portoryum i spewów w
ekspedycji anonosów

Rudolfa Mosse w Poznaniu

zastępca:
G. Fritsch & Comp.
Młynska ulica 40.
(264)

Przyjmowanie anonosów

dla wszystkich tutejszych
i zagranicznych dzien-
ników po takich cenach jak
w ekspedycjach dzienników,
bez portoryum i spewów w
ekspedycji anonosów

Rudolfa Mosse w Poznaniu

zastępca:
G. Fritsch & Comp.
Młynska ulica 40.
(264)

Przyjmowanie anonosów

dla wszystkich tutejszych
i zagranicznych dzien-
ników po takich cenach jak
w ekspedycjach dzienników,
bez portoryum i spewów w
ekspedycji anonosów

Rudolfa Mosse w Poznaniu

zastępca:
G. Fritsch & Comp.
Młynska ulica 40.
(264)

Przyjmowanie anonosów

dla wszystkich tutejszych
i zagranicznych dzien-
ników po takich cenach jak
w ekspedycjach dzienników,
bez portoryum i spewów w
ekspedycji anonosów